

ГЛОБАЛЬНЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО: МІЖНАРОДНІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ СТАЛОГО ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ

Є.В. Мішенін

*доктор економічних наук, професор
Сумський державний університет (м. Суми, Україна)
e-mail: eugeniy_mishenin@yahoo.com;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1597-3270>*

І.Є. Ярова

*кандидат економічних наук, доцент
Сумський державний університет (м. Суми, Україна)
e-mail: zhs813@ukr.net;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9840-131X>*

Г.А. Мішеніна

*кандидат економічних наук, доцент
Сумський державний університет (м. Суми, Україна)
e-mail: misheninag@gmail.com;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4366-1864>*

О.М. Дутченко

*кандидат економічних наук, доцент
Сумський державний університет (м. Суми, Україна)
e-mail: o.dutchenko@gmail.com*

У статті окреслені основні стратегічні орієнтири сталого просторового розвитку лісогосподарювання на різних ієрархічних рівнях управління лісовим господарством (глобальному, національному, регіональному та локальному), які пов'язані з формуванням системи сталого управління лісами на екосистемній основі відповідно до міжнародних принципів та угод щодо збалансованого розвитку лісового господарства. Зроблено акцент на формуванні системи міжнародного екологічного менеджменту лісового господарства для реалізації екосистемного підходу в системі просторового лісогосподарювання. Констатовано необхідність формування принципово нової державної екологічно орієнтованої лісової політики України з огляду на переоцінку поглядів людства щодо ролі лісів у глобальному середовищі. Сформовані основні вимоги щодо екологічно орієнтованої національної лісової політики в галузі раціонального використання та відтворення й охорони лісових ресурсів. Також окреслені основні шляхи вирішення екологічних проблем у системі сталого лісового господарства. Визначені основні напрями довгострокового розвитку глобального лісового господарства. Сформовані основні складові міжнародного регулювання взаємовідносин держав у сфері дотримання екологічних вимог у лісогосподарюванні.

Ключові слова: глобалізація, лісогосподарювання, міжнародні відносини, лісова політика, лісо-ресурсний потенціал.

ВСТУП

Сучасна лісова політика України більше має ґрунтуватися на засадах сталого просторового лісогосподарювання, необхідності екологізації відтворювальних процесів і сталого (екосистемного) управління лісами в контексті глобалізації лісового господарства. За таких умов досягнення балансу економічних, екологічних і соціальних параметрів лісогосподарювання на різних ієрархічних рівнях (міжнародному, національному, регіональному, локальному) обумовлює нові вимоги до

функціонування системи міжнародного лісогосподарського менеджменту. Це об'єктивно зумовлює важливість і необхідність розвитку системних досліджень щодо визначення стратегічних орієнтирів формування організаційно-економічних механізмів і інструментів екологізації міжнародного співробітництва в лісовому секторі на принципах глобального лісового господарства.

Метою роботи є узагальнення та поглиблення теоретико-організаційних засад подальшого формування міжнародної системи

глобального лісового господарства в контексті принципів сталого просторового розвитку лісогосподарування.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проведений аналіз засвідчив, що Україна зобов'язана узгодити свою національну стратегію сталого розвитку загалом і лісового господарства зокрема із вимогами ЄС і міжнародними зобов'язаннями, а також стратегічними орієнтирами глобалізації лісового сектору [1–6]. Виявлено, що важливим завданням є створення фундаментальної основи для формування наукових засад ефективного (сталого, екосистемного, збалансованого) управління лісовим господарством з урахуванням принципів «синьої» та «зеленої» економіки, раціонального використання і відтворення лісоресурсного потенціалу в контексті методології глобального лісового господарства [7–12]. Проголошений Україною курс на європейську інтеграцію передбачає адаптацію вітчизняного природоохоронного законодавства та запровадження сучасних теоретико-організаційних підходів до забезпечення екологічної безпеки просторового лісогосподарування відповідно до принципів Європейського Союзу. У сучасних умовах, коли перед світовою спільнотою постало вирішення глобальних екологічних проблем (знецліснення і зміни клімату, депонування вуглецю в біомасі лісових масивів, екологічні «провали» в міжнародній торгівлі деревиною), міжнародне співробітництво у форматі глобального лісового господарства виходить на новий рівень. Водночас варто відмітити, що наявна сутнісно-змістовна основа та принципи функціонування глобального лісового господарства в контексті національної лісової політики потребують подальших теоретико-методологічних досліджень.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Теоретико-методологічною основою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних вчених із проблем управління лісовими ресурсами в контексті сталого просторового розвитку лісогосподарування на різних ієрархічних рівнях (глобальному, національному, регіональному, локальному), а також нормативно-правові акти України, матеріали міжнародних організацій із питань міжнародної та національної політики. Для вирішення завдань дослідження використовувалися такі основні методи дослідження: абстрактно-логічний, системно-структурний та метод порівняння.

Суттєва зміна ідеології міжнародних відносин у лісовому секторі спричинена стратегічно важливим еколого-економічним і соціальним

значенням лісових ресурсів, їхньою багатофункціональністю та міжгалузевим характером використання ресурсного та екологічного потенціалу лісів, а також зростаючими потребами світового товариства в екологічно безпечному та чистому навколишньому природному середовищі. Як нова парадигма управління сталим багатоцільовим лісокористуванням на екосистемній основі на різних ієрархічних рівнях господарування (світовому, національному, регіональному, локальному) розглядається концепція інтегрованого менеджменту лісового господарства. Водночас впровадження ефективної системи екологічного (сталого, екосистемного) менеджменту в лісогосподаруванні є необхідною складовою екологізації лісового господарства, яка спирається на концептуальні засади сталого просторового розвитку лісового господарства в контексті принципів ведення глобального лісового господарства. Варто зазначити, що на відміну від країн Європейського Союзу, концепція сталого лісового менеджменту (управління сталим розвитком лісового господарства) не знайшла широкого відображення в інституціональному забезпеченні сталого розвитку національного лісового сектору [13], а тому актуалізується необхідність проведення подібних досліджень.

Офіційно «екосистемний підхід» до лісів було визнано Конвенцією зі збереження біорізноманітності, яка передбачає три головні цілі: збереження біологічної різноманітності; використання її компонентів на засадах сталого розвитку; чесний та справедливий розподіл вигоди від використання генетичних ресурсів. Згодом ці напрями були розвинені та конкретизовані в «Критеріях та індикаторах для збереження та сталого управління лісами Європи» (Гельсінський процес, 1996 р.). Нова концепція сталого розвитку лісів визначає лісові ресурси та лісові землі як об'єкт сталого менеджменту щодо задоволення соціальних, економічних, екологічних та духовних потреб нинішнього та майбутнього поколінь [14].

На Конференції сторін Конвенції з біорізноманітності (СОР-7) було зазначено, що сталий менеджмент лісів може розглядатися засобом застосування екосистемного підходу до лісів. Ця гіпотеза висвітлюється й у роботі [15], де зазначається, що екосистемне управління лісами є невід'ємним атрибутом сталого лісокористування, що має на меті збереження, забезпечення сталості лісових екосистем різних рівнів та більш повну реалізацію їхніх екологічних функцій у процесі ведення лісового господарства.

Зазначимо, що головним інструментом впровадження Лісової Стратегії ЄС є Регуля-

ція з розвитку сільських територій. Лісовий План Дій ЄС визначає специфічні заходи. Однак було б логічно, якби національна лісова політика України була б, за прикладом країн ЄС, інтегрована в політику розвитку сільських територій [13, с. 41]. Сталий розвиток сільських територій на основі більш повної реалізації соціально-екологічних функцій лісів обумовлює необхідність розвитку екологічно орієнтованого лісогосподарського менеджменту.

Україна бере активну участь у міжнародних заходах, спрямованих на подолання глобальних екологічних загроз і забезпечення екологічної безпеки, зокрема у сфері лісового господарства. Так, Концепцію сталого розвитку лісового господарства було проголошено в 1992 р. на Міжнародній конференції ООН із довкілля й розвитку в Ріо-де-Жанейро. Результатом конференції було прийняття п'яти важливих документів: Декларації з навколишнього природного середовища й розвитку, Порядку денного на ХХІ століття, Заяви про принципи щодо лісів, Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, Конвенції про біологічне різноманіття. Декларація з навколишнього природного середовища й розвитку складається з преамбули та двадцяти семи основних принципів щодо раціонального використання природних ресурсів і покращення умов довкілля. Порядок денний на ХХІ століття — це програма, яка має на меті вирішувати екологічні та економічні проблеми в комплексі і взаємозв'язку. У документі зазначається, що забезпечення сталого розвитку є обов'язком урядів держав і вимагає розроблення національних програм, планів і політик. Заява про принципи щодо лісів є першою глобальною угодою у сфері відтворення, охорони та використання лісів для забезпечення екологічних, економічних, соціальних, духовних і культурних потреб теперішнього й майбутнього поколінь. У Заяві сформульовано п'ятнадцять принципів, основними з яких є: участь усіх країн в «озелененні світу» через відтворення і збереження лісів; використання лісів для потреб соціально-економічного розвитку згідно з розробленою національною політикою на засадах сталого розвитку; отримання міжнародної фінансової допомоги щодо захисту лісів; забезпечення раціонального ведення лісового господарства. Ці напрацювання сформували основу програми «Трансформація нашого світу: порядок денний до 2030 р. для забезпечення сталого розвитку» — «Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development», прийнятої на Генеральній Асамблеї ООН у 2015 р. [16], яка містить сімнадцять цілей, зокрема «захист, відновлення та сприяння сталому використанню екосистем, стале управління ліса-

ми, боротьба з опустелюванням, пом'якшення негативних наслідків деградації земель і втрати біорізноманіття».

Починаючи з 1993 року, Україна бере участь у роботі постійно діючого процесу — Міністерської конференції із захисту лісів Європи (відповідно до комунікаційної стратегії з 2010 року застосовується скорочення «Ліси Європи»). Приєднання України до пан-європейського процесу щодо збереження й захисту лісів дало змогу:

- визначити рівень ведення національного лісового господарства, порівнюючи з європейськими країнами (українське лісівництво як наукова школа і практичне виробництво відповідає всім європейським критеріям сталого розвитку лісового господарства, а в деяких напрямках має навіть жорсткіші принципи й підходи до господарювання);

- включитися до активного обміну інформацією та виконання низки міжнародних проєктів (наприклад, Спільна програма оцінки та моніторингу впливу забруднення повітря на ліси в регіоні Європейської економічної комісії ООН).

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Необхідність формування принципово нової державної екологічно орієнтованої лісової політики України виходить із переоцінки (реформування) поглядів людства на роль лісів у глобальному, національному, економічному й соціальному розвитку країн, наявності затяжної та глибокої еколого-економічної кризи у всіх сферах (галузях) суспільного виробництва, включно з лісовим комплексом.

Екологічно орієнтована лісова політика в галузі раціонального використання, відтворення й охорони лісових ресурсів має насамперед:

- визнавати економічну, соціальну, екологічну та глобальну цінність лісових ресурсів і виходити з принципу інтегрованого багатопільового лісокористування, необхідності екосистемного управління лісовим господарством та лісами;

- формувати довгострокову експлуатацію лісових угідь тільки на лісівничо-екологічній (екосистемній) основі;

- вживати рішучі, але науково обґрунтовані, виважені заходи, спрямовані на сталий розвиток лісового комплексу з обов'язковим врахуванням екологічних чинників у контексті загальних напрямів, заходів над стабілізацією економіки України, екологізації всього суспільного виробництва;

- формувати чіткі стандарти, нормативи й вимоги раціонального лісокористування,

відтворення й охорони лісових ресурсів із всебічним, ретельним урахуванням екологічних чинників;

– створювати найбільш сприятливий політичний клімат для розвитку на екологічній основі здорової підприємницької діяльності в лісокористуванні, відтворенні та охороні лісових ресурсів незалежно від форм власності на ліси.

Основні шляхи вирішення екологічних проблем у системі сталого просторового лісогосподарювання, на нашу думку, можуть бути такими:

– організація інтегрованого багатocільового лісового екосистемного управління лісами;

– екологічна структуризація галузей лісового комплексу, з огляду на систему еколого-економічних показників, спрямована на охорону (збереження), захист і раціональне використання лісових ресурсів і підвищення лісівничо-екологічної безпеки всіх виробництв;

– застосування нових ресурсозберігаючих, екологічно чистих і більш безпечних технологій заготівлі, комплексного перероблення деревної сировини й недержавної продукції лісу, а також екологічно продуманих систем лісоорозведення;

– лісівничо-екологічне та економічне обґрунтування довгострокових лісових програм і їхня незалежна (позавідомча) екологічна експертиза;

– формування системи еколого-економічного аналізу у сфері використання й охорони лісових ресурсів, а також різних видів моніторингу лісів;

– формування цілісного, комплексного економічного механізму реалізації екологічної політики в лісовому комплексі в умовах становлення здорового ринкового середовища, тобто створення ефективного механізму екологічно стійкого, багатocільового використання, відтворення й охорони лісових ресурсів на міжгалузевій основі.

Основні напрями довгострокового розвитку глобального лісового господарства визначаються зростаючим їхнім значенням у житті країн світової спільноти, у зв'язку з чим необхідно:

– збереження лісів, збільшення лісокультурної площі різних країн і планети загалом, подальше підвищення творчої, благородної ролі лісів під час задоволення потреб людства в лісових ресурсах, товарах і послугах, пов'язаних із лісовими екосистемами;

– створення системи критеріїв та індикаторів (стабільного) сталого управління глобальним лісовим господарством, поєднуючи загальнопланетарні та національні інтереси;

– неконфліктне, гнучке рішення проблем світової торгівлі лісовими ресурсами, товарами й послугами, пов'язаними з лісопромисловою діяльністю, взаємозв'язок торгівлі з впливом лісової промисловості на навколишнє природне середовище;

– становлення нових, зваженіших підходів до оперативної мобілізації фінансових ресурсів із метою досягнення ефективнішого управління лісовим господарством, лісами на основі передачі новітніх (високих) технологій країнам, що використовують лісові ресурси головним чином, через їх продаж;

– створення необхідних сприятливих організаційних умов (включно з установчими зв'язку на національному, регіональному та міжнародному рівнях) у наявній системі міжурядових, міжнародних, а також і недержавних організацій для забезпечення належного стабільного управління лісами планети;

– розширення участі в плануванні та прогнозуванні лісокористування, відтворення лісових ресурсів різних соціальних верств населення при забезпеченні державою прозорості та доступності процесів планування й управління лісами, загалом лісовим народногосподарським комплексом;

– всебічний розвиток реальної міжгалузеві інтеграції в національних економічних структурах і міжнародної економіки загалом.

Успішне розв'язання проблем сталого (екосистемного) управління лісами України утворюватиме соціальні, екологічні та економічні умови, вкрай необхідні для життя людства на планеті, поступального розвитку країн світової спільноти.

Міжнародне регулювання (правове та економічне) взаємовідносин держав у сфері дотримання екологічних вимог у сфері лісогосподарювання включає, на нашу думку, такі основні аспекти:

– формування системи правового забезпечення вирішення екологічних проблем — загальнодержавних законів, міждержавних угод, які базуються на єдиній методології й загальних принципах сталого економічного розвитку, а також на екологічних програмах;

– координацію основних принципів положень нормотворчих робіт в упорядкуванні національного використання та охорони лісових ресурсів;

– визначення й узгодження між державами правового порядку й основних напрямів використання суміжних лісових ресурсів;

– створення й підтримання економічного механізму еколого-правової відповідальності в міждержавній системі природокористування, цивілізоване вирішення можливих суперечок

про відшкодування шкоди прикордонними державами;

– розвиток міждержавних природоохоронних структур, що діють на основі погоджувальних процедур для координації діяльності в галузі використання й охорони лісових комплексів міжнародного значення, контролю за дотриманням узгоджених екологічних вимог;

– становлення різних систем моніторингу раціонального лісокористування й охорони довкілля на міждержавній основі.

Для поглиблення сутнісно-змістовної основи глобального лісового господарства важливо розглянути взаємодію процесів глобалі-

зації та сталого просторового розвитку лісогосподарювання (табл. 1).

Зупинимось на деяких положеннях ознак, які визначають сутність та характер процесів глобалізації та сталого просторового розвитку лісового господарства (лісогосподарювання).

Різні ієрархічні рівні лісогосподарювання визначають різні рівні концентрації відтворювальних процесів щодо лісових ресурсів і кінцеву мету. Метою глобалізації лісового господарства є створення єдиного фінансово-економічного простору лісогосподарювання з урахуванням глобальних екосистемних послуг лісів, що вимагає певною мірою уніфікацію та

Таблиця 1

Порівняльна характеристика процесів глобалізації та сталого просторового розвитку лісогосподарювання

Ознака	Глобалізація лісового господарства (лісогосподарювання)	Сталий просторовий розвиток лісогосподарювання
Визначальний зміст процесу	Усунення національних бар'єрів: інституціональних, економічних, екологічних, соціальних, культурних та ін. у лісовій справі	Узгодження економічної, екологічної складової на різних ієрархічних рівнях господарювання з урахуванням потреб у лісоресурсному потенціалі нинішнього та майбутнього поколінь
Кінцева мета	Єдиний фінансово-економічний простір лісогосподарювання з урахуванням екосистемних послуг лісів	Використання та збереження лісових екосистем
Характер процесу	Об'єктивно-суб'єктивний	Об'єктивний
Виміри	Ситуативні: економічні, фінансові, лісівничі, культурні та ін.	Соціо-еколого-економічні, лісівничі
Рухійна сила	Фінансово-економічні інтереси та екологічні протиріччя в справі лісокористування	Глобальний Національний Регіональний Локальний
Основні суб'єкти регулювання	Міжнародні організації Транснаціональні корпорації Уряди країн Неурядові організації	Міжнародні організації у форматі вирішення екологічних проблем Міжнародні лісівничі організації Неурядові неприбуткові організації Державні та регіональні органи управління Територіальні громади
Роль соціо-еколого-економічних оцінок	Супутня	Визначальна

Джерело: сформовано Яровою І.Є. на основі [17].

усунення національних відмінностей у механізмах регулювання використання лісоресурсного потенціалу.

Забезпечення сталого просторового розвитку потребує врахування національних особливостей трансформації простору лісогосподарування (економічних, фінансових, екологічних, соціальних). Така концептуальна позиція простежується, зокрема, й у роботі [18]. Протиріччя глобальних і національних інтересів у лісогосподаруванні породжують суперечливість, зокрема, у фінансуванні лісового господарства різних за рівнем розвитку країн. Так, наприклад, країни, які є на різних етапах соціально-економічного розвитку за екологічною кривою Кузнеця потребують різних обсягів та методів фінансування [17, с. 30].

Є також певна відмінність у рушійних силах глобалізації лісового господарства та сталого просторового розвитку лісогосподарування. Глобалізація лісового господарства насамперед визначається фінансово-економічними інтересами транснаціональних компаній у сфері сировинного використання лісових ресурсів і це породжує протиріччя в системі планетарних екосистемних послуг лісів. Отже, глобалізація лісового господарства передбачає формування єдиного фінансово-економічного геопростору. Сталий просторовий розвиток лісогосподарування орієнтований на збалансоване використання лісоресурсного потенціалу, досягнення якого є неможливим без економічного зростання, що теж у сучасних умовах потребує інтеграції в глобальну соціо-еколого-економічну систему.

Тут варто зазначити, що реалізація цілей сталого просторового розвитку лісогосподарування потребує вкладення довгострокових інвестицій у відтворення лісів. Водночас світові фінансові ринки, які є домінуючою силою розвитку глобалізаційних процесів, цілеспрямовані на короткострокові інвестиції зі швидкою віддачею [17, с. 30].

Отже, глобалізація лісового господарства та сталий розвиток лісогосподарування через наявність спільних та відмінних ознак заострюють протиріччя глобальних та національних інтересів, а також фінансово-економічних та соціо-еколого-економічних, що має враховуватися в стратегічних орієнтирах збалансованого розвитку лісового господарства на всіх рівнях просторового розвитку. Варто тут також зробити акцент на тому, що саме загострення негативних наслідків глобалізації призвело до необхідності переходу до моделі сталого розвитку [17]. Зв'язки між процесами глобалізації та сталого просторового розвитку набувають різностороннього характеру. Так, у роботі [19] ви-

діляються два напрями впливу глобалізації на сталий розвиток: «вшир» — ідеї сталого поширюються між країнами як результат посилення глобалізаційних процесів; «вглиб», коли мова йде про врахування внутрішніх особливостей країни щодо принципів сталого розвитку. Безумовно, виявлення якісних взаємозв'язків між глобалізацією лісового господарства та сталим просторовим розвитком лісогосподарування є достатньо складним завданням, оскільки ефекти (результати) такої взаємодії мають складний просторово-часовий вимір [20–23]. Проте треба констатувати, що поширеною є думка про наявність деструктивного впливу глобалізаційних процесів лісокористування на стан лісів, що пов'язують передусім з економічною глобалізацією. Посилюється негативний вплив транскордонного, зокрема, лісопромислового виробництва й міжнародної торгівлі деревиною на екологічний стан лісових ресурсів окремих країн і світу загалом. Водночас основним джерелом негативного впливу глобалізації на природні екосистеми вважають міжнародну торгівлю, яка, за браком належної екологічної політики, завдає значної шкоди довкіллю [20; 24; 25].

З цих позицій міжнародне співробітництво лісових відомств у справі раціонального використання і відтворення лісових екосистем має орієнтуватися на взаємоприйнятне вирішення таких питань [26–28]:

- розроблення спільних планів дії (взаємодії) щодо використання та відтворення лісів із позиції підтримання біорізноманіття, збереження й одночасно розвитку середозахисних, середоутворюючих функцій лісових екосистем, особливо прикордонних;

- узгодження національних і міжнародних критеріїв і індикаторних показників (вимірювачів) сталого управління лісогосподарською діяльністю, включно з оцінками еколого-економічного збитку, пов'язаного з інтенсивним і великомасштабним забрудненням і, відповідно, деградацією природного середовища;

- сприяння становленню та практичної реалізації узгодженої екологічно орієнтованої лісової політики (на міжнародному та національному рівні). Загальний екологічний, суміжний лісовий простір об'єктивно зобов'язує країни світової спільноти обмінюватися досвідом, шукати нові форми співпраці в рамках проведеної лісової політики.

ВИСНОВКИ

Результати дослідження свідчать, що основними передумовами розвитку системи міжнародних відносин у лісовому секторі на засадах сталого просторового розвитку є:

глобалізація лісового господарства, необхідність реалізації принципів сталого екологічно збалансованого відтворення і використання лісових ресурсів та екосистемного підходу до управління лісами на всіх рівнях господарювання (міжнародному, національному, регіональному та локальному).

Міжнародне співробітництво лісових відомств у форматі глобального лісового господарства має орієнтуватися на взаємоприйнятне вирішення таких питань: розроблення спільних планів дій щодо використання і відтворення

лісів із позиції підтримання біорізноманіття, збереження і одночасного розвитку екологічних функцій лісових ресурсів (особливо в умовах зміни клімату та глобальних лісових пожеж); сприяння становленню та практичній реалізації узгодженої екологічно орієнтованої лісової політики (на міжнародному, національному, регіональному та локальному рівнях), яка має спиратися на реалізацію механізмів міжнародного екологічно орієнтованого (сталого, екосистемного) лісового менеджменту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Міністерські конференції по захисту лісів Європи (Ліси Європи). URL: <http://www.foresteurope.org/ru/cmruso/oslo>.
2. Будущее, которого мы хотим / Резолюция, принятая Генеральной Ассамблеей 66/288. URL: <http://www.un.org/ru/documents/ods>.
3. ЕЕА. Europe's environment: the fourth assessment. Copenhagen: EU Commission, 2007. 452 p.
4. FAO 2001. Global Forest Resources Assessment 2001. Main report. FAO Forestry Paper 140. Rome, 2001. 479 p.
5. Mery, G., Alfaro, R., Kanninen, M. & Lobovikov M. (2005) Forests in the Global Balance — Changing Paradigms. (eds.) *IUFRO World Series Volume 17*. Helsinki: IUFRO, 318 p.
6. Mather A., Palo M. & Vanhanen H. (2000) South-North Challenges in Global Forestry. World Forests from Deforestation to Transition. Dordrecht, the Netherlands: Kluwer Academic Publishers, pp. 25–35.
7. Синякевич І.М. Екологічна політика. Стратегія подолання глобальних екологічних загроз: монографія / І.М. Синякевич; Нац. лісотехн. ун-т України. Львів: ЗУКЦ, 2011. 331 с.
8. Польовский А.М. Аналіз глобальних проблем знеліснення та сталого лісокористування. *Науковий вісник НЛТУ України*. Вип. 23.8. 2013. С.27–33.
9. Соловій І. П. Трансформація парадигми лісової політики як відповідь на глобальні еколого-економічні виклики суспільного розвитку: зб. наук. праць Лісівничої академії наук України. 2007. Вип. 5. С. 110–115.
10. Страхов В.В. От национальных лесов — к глобальному лесному хозяйству. *Лесное хозяйство*, 1997. №4. С. 9–12.
11. Мишенін Є.В., Ярова І.Є. Глобальне лісове господарство: еколого-економічні заходи та механізми реалізації. *Міжнародна стратегія економічного розвитку регіону: тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (Суми, 6–7 травня 2010 року)* / Редкол.: О.В. Прокопенко та ін. Суми: СумДУ, 2010. С.189–190. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/12787>.
12. Mishenin, Y., Yarova, I. & Mishenina, H. (2019). Features of Foresight Methodology Application in the Forestry Complex of Ukraine: Sectoral and Spatial Aspect. *Marketing and Management of Innovations*, 4, 229–240. (WoS) <http://doi.org/10.21272/mmi.2019.4-18>.
13. Правозастосування в лісовому секторі України: стан, проблеми, перспективи. Частина перша. Київ, 2010. 56 с.
14. Agenda 21. Earth Summit 92. United Nations Conference on Development and the Environment, Rio de Janeiro. URL: http://www.r-komitet.ru/s_i_d/agenda_21/intro.html.
15. Онучин А.А., Соколов В.А. О принципах экосистемного управления лесами. *Лесная таксация и лесоустройство*. 2005. Вып. 1(34). С.78–85.
16. Transforming our world: the 2030 agenda for sustainable development. [Electronic source]. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015>.
17. Шкодкіна Ю.М. Трансформація фінансового механізму забезпечення екологічно сталого розвитку України в умовах глобалізації. Дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук спец. 08.00.06-економіка природокористування та охорони навколишнього середовища. Суми, 2014. 124 с.
18. Фоміна М.В. Проблеми сталого економічного розвитку в умовах глобалізації: монографія; Донецький нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. Донецьк: ДонНУЕТ, 2010, 357с.
19. Білорус О.Г., Мацейко Ю.М. Глобальна перспектива і сталий розвиток: системні маркетингові дослідження. Київ: МАУП, 2005.492 с.
20. Joseph E. Stiglitz. Globalization and its Discontents. New York, London: W.W.Norton and Company, 2002. 282 p.
21. Christopher P. Quine, Sallie A. Bailey, Kevin Watts. Sustainable forest management in a time of ecosystem services frameworks: common ground and consequences. *J Appl Ecol*. 2013. Aug; 50(4), 863–867. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3810723/>

22. Benra F., Nahuelhual L. A trilogy of inequalities: Land ownership, forest cover and ecosystem services distribution. *Land Use Policy*. 2019. 82, pp. 247–257. URL: <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85058491876&doi=10.1016%2fj.landusepol.2018.12.020&partnerID=40&md5=f7bdcd397a4bb3d0f6c47edbed151e> DOI: 10.1016/j.landusepol.2018.12.020.
23. Heider C., Connelly A. Why Land Administration Matters for Development, 2016. World Bank Group, Retrieved 05/01/2018, from <http://ieg.worldbankgroup.org/blog/why-land-administrationmatters-development>.
24. Kishor N. M., Castillo S., Nguyen, N. P., Rosenbaum K. L. The political economy of decision-making in forestry: using evidence and analysis for reform (English). Program on Forests (PROFOR). Washington, D.C.: World Bank Group. 2015. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/635501468180853227/The-political-economy-of-decision-making-in-forestry-using-evidence-and-analysis-for-reform>.
25. Martyn A., Shevchenko O., Tykhenko R., Openko I., Zhuk O. and Krasnolutsky O. Indirect corporate agricultural land use in Ukraine: distribution, causes, consequences. *Int. J. Business and Globalisation*. 2020. Vol. 25. Issue 3. P. 378–395. DOI: 10.1504/IJBG.2020.109029.
26. Openko I., Stepchuk Y., Tsvyakh O. Estimation of Tax Receipts from the Use of Forest Land in the Conditions of Decentralization of Authority. *Economics. Ecology. Socium*, 2019, vol. 3, 65–72. URL: <https://ees-journal.com/index.php/journal/article/view/114>.
27. European Commission. Climate Action. Land use and forestry regulation for 2021–2030. URL: https://ec.europa.eu/clima/policies/forests/lulucf_en#tab-0-0.
28. European Commission. Forests. URL: https://ec.europa.eu/environment/basics/natural-capital/forests/index_en.html.

GLOBAL FORESTRY: INTERNATIONAL AND NATIONAL STRATEGIC DIRECTIONS FOR SUSTAINABLE SPATIAL DEVELOPMENT

Mishenin Ye.

Doctor of Economics, Professor,
Professor of the Department of Economics,
Entrepreneurship and Business Administration
Sumy State University
(Sumy, Ukraine)
e-mail: eugeniy_mishenin@yahoo.com;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1597-3270>

Yarova I.

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer of the Department of International Economic Relations
Sumy State University
(Sumy, Ukraine)
e-mail: zhs813@ukr.net;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9840-131X>

Mishenina H.

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Management Department
Sumy State University
(Sumy, Ukraine)
e-mail: misheninag@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4366-1864>

Dutchenko O.

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Economics,
Entrepreneurship and Business Administration
Sumy State University
(Sumy, Ukraine)
e-mail: o.dutchenko@gmail.com

The article outlines the main strategic guidelines for sustainable spatial development of forest management at different hierarchical levels of forest management (global, national, regional and local), which are related to the formation of a sustainable forest management system on an ecosystem basis in accordance with international principles and agreements on sustainable forest development. Emphasis is placed on the

formation of the system of international ecological management of forestry for the implementation of the ecosystem approach in the system of spatial forest management. The necessity of forming a fundamentally new state ecologically oriented forest policy of Ukraine, based on the reassessment of human views on the role of forests in the global environment, was stated. The basic requirements for ecologically oriented national forest policy in the field of rational use and reproduction and protection of forest resources are formed. The main ways of solving environmental problems in the system of sustainable forestry are also outlined. The main directions of long-term development of global forestry are determined. The main directions of long-term development of global forestry are determined. The main components of international regulation of relations between states in the field of compliance with environmental requirements in the field of forestry have been formed.

Keywords: globalization, international relations, forest policy, forest resource potential.

REFERENCES

1. Ministerski konferenciya po zaxystu lisiv Yevropy (Lisy Yevropy) [Ministerial Conferences on the Protection of the Forests of Europe (Forests of Europe)]. URL: <http://www.foresturope.org/ru/cmruso/oslo> (accessed 15 December 2020) [in English].
2. Budushhee, kotorogo my hotim / Rezolucija, prinjataja Generalnoj Assambleej 66/288. [The future we want / Resolution adopted by the General Assembly]. URL: <http://www.un.org/ru/documents/ods>. (accessed 15 December 2020) [in Russian].
3. EEA. Europe's environment: the fourth assessment. Copenhagen: EU Commision, 2007. 452 p. [in English].
4. FAO 2001. Global Forest Resources Assessment 2001. Main report. FAO Forestry Paper 140. Rome, 2001. 479 p. [in English].
5. G. Mery, R. Alfaro, M. Kanninen & M. Lobovikov (2005) Forests in the Global Balance — Changing Paradigms. (eds.). *IUFRO World Series Volume 17*. Helsinki: IUFRO, 318 p. [in English].
6. Mather, A., Palo, M. & Vanhanen H. (2000) *South-North Challenges in Global Forestry. World Forests from Deforestation to Transition*. Dordrecht, the Netherlands: Kluwer Academic Publishers, pp. 25–35 [in English].
7. Synyakevych, I.M. (2011) *Ekologichna polityka. Strategiya podolannya globalnyx ekologichnyx zagroz [Environmental policy. Strategy for the global environmental threats]: monograph*; National Forest University of Ukraine. Lviv: ZUKCz, 331 p. [in Ukrainian].
8. Polovskij, A.M. (2013) Analiz globalnyx problem znelisnennya ta stalogo lisokory`stuvannya [Analysis of global problems of deforestation and sustainable forest use]. *Naukovyj visnyk NLTU Ukrayiny — Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine*, 23.8, pp. 27–33 [in Ukrainian].
9. Solovij, I.P. (2007) Transformacija paradygmy lisovoyi polityky yak vidpovid na globalni ekologo — ekonomichni vyklyky suspilnogo rozvytku [Transforming the forest policy paradigm in response to global environmental and economic challenges of social development]: *zb. nauk. prac Lisivnychoyi akademiyi nauk Ukrayiny — Proceedings of the Forestry Academy of Sciences of Ukraine*, 5, pp. 110–115 [in Ukrainian].
10. Strahov, V.V. (1997) Ot nacionalnyh lesov — k globalnomu lesnomu hozhajstvu [From national forestry to the global forestry]. *Lesnoe xozhajstvo — Forestry*, 4, pp. 9–12 [in Russian].
11. Mishenin, E.V. & Yarovaja, I.E. (2010) Globalnoe lesnoe hozhajstvo: jekologo — jekonomicheskie izmernenija i mehanizmy realizacii [Global Forestry: Environmental and Economic Dimensions and Implementation Mechanisms]. *Mizhnarodna strategiya ekonomichnogo rozvytku regionu: tezy dopovidej Mizhnarodnoyi naukovy-praktychnoyi konferenciji (Sumy, 6–7 travnya 2010 roku) — International Strategy for Economic Development of the Region: abstracts of the International Scientific and Practical Conference (Sumy, May 6–7, 2010)* / Ed. by O.V. Prokopenko. Sumy: SumDU, pp. 189–190. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/12787> [in Ukrainian].
12. Mishenin, Y., Yarova, I. & Mishenina, H. (2019). Features of Foresight Methodology Application in the Forestry Complex of Ukraine: Sectoral and Spatial Aspect. *Marketing and Management of Innovations*, 4, 229–240. URL: <http://doi.org/10.21272/mmi.2019.4-18> [in English].
13. Pravezastosuvannya v lisovomu sektori Ukrayiny: stan, problemy, perspektyvy [Law enforcement in the forest sector of Ukraine: state, problems, prospects]. Part 1. Kyiv, 2010, 56 p. [in Ukrainian].
14. Agenda 21. Earth Summit 92. United Nations Conference on Development and the Environment, Rio de Janeiro. URL: http://www.r-komitet.ru/s_i_d/agenda_21/intro.html [in English].
15. Onuchin, A.A. & Sokolov, V.A. (2005) O principah jekosistemnogo upravlenija lesami. Lesnaja taksacija i lesoustrojstvo [On the principles of ecosystem management of forests]. *Lesnaya taksacija i lesoustrojstvo — Forest inventory and forest management*, 1(34), pp. 78–85 [in Russian].
16. Transforming our world: the 2030 agenda for sustainable development. URL: <https://sustainable-development.un.org/post2015> (accessed 10 December 2020) [in English].
17. Shkodkina, Yu. M. (2014) Transformacija finansovogo mexanizmu zabezpechennya ekologichno stalogo

- rozvytku Ukrainy v umovax globalizaciyi. [Transformation of the financial mechanism of ensuring ecologically sustainable development of Ukraine in the conditions of globalization]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Sumy [in Ukrainian].
18. Fomina, M.V. (2010) *Problemy stalogo ekonomichnogo rozvytku v umovax globalizaciyi [Problems of sustainable economic development in the context of globalization]: monograph*. Donetsk: DonNUET, 357 p. [in Ukrainian].
 19. Belarus, O.G. & Matseyko, Y.M. (2005) *Globalna perspektyva i stalyy rozvytok: systemni marketyngovi doslidzhennya [Global perspective and sustainable development: systematic marketing research]*. Kyiv: MAUP, 492 p. [in Ukrainian].
 20. Joseph E. Stiglitz (2002) *Globalization and its Discontents*. New York, London: W.W. Norton & Company, 282 p. [in English].
 21. Christopher P. Quine, Sallie A. Bailey & Kevin Watts (2013) Sustainable forest management in a time of ecosystem services frameworks: common ground and consequences. *J. Appl Ecol. Aug; 50(4)*, pp. 863–867. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3810723/> [in English].
 22. Benra, F. & Nahuelhual, L. (2019) A trilogy of inequalities: Land ownership, forest cover and ecosystem services distribution. *Land Use Policy*, 82, pp. 247–257. URL: <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85058491876&doi=10.1016%2fj.landusepol.2018.12.020&partnerID=40&md5=f7bdcdfdf397a4bb3d0f6c47edbed151e> DOI: 10.1016/j.landusepol.2018.12.020 [in English].
 23. Heider, C. & Connelly, A. (2018) *Why Land Administration Matters for Development*, 2016. World Bank Group, Retrieved 05/01/2018, from <http://ieg.worldbankgroup.org/blog/why-land-administration-matters-development> [in English].
 24. Kishor, N.M., Castillo, S., Nguyen, N.P. & Rosenbaum K.L. (2015) *The political economy of decision-making in forestry: using evidence and analysis for reform (English)*. Program on Forests (PROFOR). Washington, D.C.: World Bank Group. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/635501468180853227/The-political-economy-of-decision-making-in-forestry-using-evidence-and-analysis-for-reform> [in English].
 25. Martyn, A., Shevchenko, O., Tykhenko, R., Openko, I., Zhuk, O. and Krasnolutsky O. (2020) Indirect corporate agricultural land use in Ukraine: distribution, causes, consequences. *Int. J. Business and Globalisation*, vol. 25. Issue 3. 378–395. DOI: 10.1504/IJBG.2020.109029 [in English].
 26. Openko, I., Stepchuk, Y. & Tsvyakh, O. (2019) Estimation of Tax Receipts from the Use of Forest Land in the Conditions of Decentralization of Authority. *Economics. Ecology. Socium*, vol. 3, 65–72. URL: <https://ees-journal.com/index.php/journal/article/view/114> [in English].
 27. European Commission. Climate Action. Land use and forestry regulation for 2021-2030. URL: https://ec.europa.eu/clima/policies/forests/lulucf_en#tab-0-0 [in English].
 28. European Commission. Forests. URL: https://ec.europa.eu/environment/basics/natural-capital/forests/index_en.htm [in English].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Мішенін Євген Васильович, доктор економічних наук, професор кафедри економіки, підприємництва та бізнес-адміністрування, Сумський державний університет (вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, Україна, 40000; e-mail: eugeniya_mishenin@yahoo.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1597-3270>)

Ярова Інесса Євгенівна, кандидат економічних наук, доцент, старший викладач кафедри міжнародних економічних відносин, Сумський державний університет (вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, Україна, 40000; e-mail: zhs813@ukr.net; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9840-131X>)

Мішеніна Галина Анатоліївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри управління, Сумський державний університет (вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, Україна, 40000; e-mail: misheninag@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4366-1864>)

Дутченко Олег Миколайович, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, підприємництва та бізнес-адміністрування, Сумський державний університет (вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, Україна, 40000; e-mail: o.dutchenko@gmail.com)